

фінансового контролю, контролюючі органи та забезпеченість їх кадрами, матеріально-технічну базу. Підвищенню ефективності проведення контрольно-ревізійних заходів сприятиме технічне переоснащення контроль-

но-ревізійних служб, автоматизація збирання, зберігання і поновлення інформації, підвищення продуктивності праці фінансових і контрольно-ревізійних працівників.

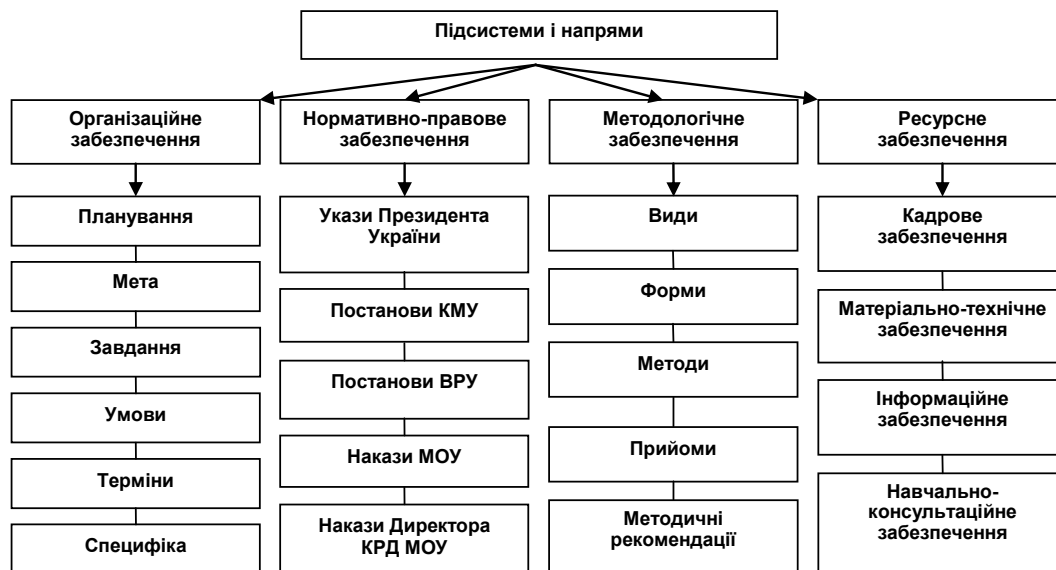

Рис. 2. Підсистеми і напрями координаційної системи забезпечення фінансового контролю у Збройних Силах України

Застосування сучасних комп'ютерних програм і доступ до інформаційної бази дозволить проводити комплексний, системний аналіз фінансово-господарської діяльності військ, оперативну і своєчасно виявляти причини порушень, безгосподарності та зловживань, а також внутрішні господарські резерви і спрямовувати їх на підтримання боєготовності військ.

Висновки. Недостатня відпрацьованість методологічних і методичних підходів щодо покращення організації фінансового контролю у Збройних Силах України ускладнює наукове пізнання та аналіз досліджуваної категорії і використання отриманих аналітичних результатів в управлінні військами. Це зумовлює необхідність всебічного моніторингу, комплексного аналізу, оцінки дієвості системи фінансового контролю у Збройних Силах, розробки і подальшого розвитку теоретичних, методичних і практичних засад його реалізації, визначення основних напрямів удосконалення. Впровадження у

контрольно-ревізійну діяльність військ запропонованих у статті рекомендацій і пропозицій сприятиме підвищенню ефективності механізму фінансового контролю у Збройних Силах України в період їх реформування і переходу на професійну основу, а також раціональному використанню коштів, виділених на оборону.

1. Державна Програма розвитку Збройних Сил України на 2006-2011 роки, затверджена Указом Президента України від 27.12.2005 р. № 182-25Т/2005. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>. 2. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія: Підруч. для студ. спец. "Облік і аудит" вищ. навч. закладів / Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, Н.М. Малюга, Н.І. Петренко. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир: Рута, 2002. – 543 с. 3. Марко І.Ю. Основи фінансового забезпечення військової частини: навч. посібник / [І.Ю. Марко, Д.М. Котій, Ю.Б. Медведєва та ін.]. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006. – 380 с. 4. Семеніхін І.М. Фінансове забезпечення і контроль за утриманням особового складу Збройних Сил України / І.М. Семеніхін // Україна: аспекти праці. – 2006 – № 4. – С. 16-21.

Надійшла до редколегії 14.01.11

УДК 339.7:330.34+336.025

О. Любкіна, канд. екон. наук, доц.

ПОСИЛЕННЯ СИСТЕМНИХ РИЗИКІВ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ МОДЕЛІ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ

У статті визначено основні ризики, притаманні фінансовим системам у після кризовий період, обґрунтовано необхідність зміни існуючих систем регулювання та нагляду за фінансовими ринками, та систематизовано основні тенденції щодо реформування інституційної структури регулювання фінансових систем на прикладі ЄС та США.

Ключові слова: глобальна фінансова система, фінансова криза, фінансові системні ризики, фінансова політика, фінансові наглядові органи.

В статье определены основные риски, присущие финансовым системам в после кризисный период, обоснована необходимость изменения существующих систем регулирования и надзора за финансовыми рынками, и систематизированы основные тенденции реформирования институциональной структуры регулирования финансовых систем на примере ЕС и США.

Ключевые слова: глобальная финансовая система, финансовый кризис, финансовые системные риски, финансовая политика, финансовые надзорные органы.

The article identified the major risks inherent in financial systems after the crisis period, the necessity of changing the existing systems of regulation and supervision of financial markets and the basic trends in reforming the institutional structure of regulation systems by the example of EU and U.S.

Keywords: global financial system, financial crisis, financial systemic risks, financial policy, financial supervisors.

На сьогодні в переважній більшості країн світу формується тенденція до помірного зростання економіки, в

інших досягнута стабілізація економічної ситуації та ведеться пошук джерел для відновлення зростання.

Зазначені позитивні тенденції стали можливими завдяки безпрецедентним і, в більшості випадків, синхронізованим заходам регуляторної політики, як на рівні національних інституцій, так і на наднаціональному рівні, які допомогли під час кризи запобігти фінансовому і економічному колапсу, а також створили умови для економічного підйому.

Разом з цим, системний ризик не було усунуто, а масштабні антикризові програми виснажили державні фінанси, що саме по собі стало джерелом нових ризиків. Більш того, аналіз причин та наслідків останньої кризи вказує на неспроможність діючої системи регулювання та нагляду на всіх рівнях управляти системним ризиком.

Порятунок банків під час кризи і реалізація стимулюючих програм сприяли зростанню боргів держав до рівнів, що стали загрозою для економічної стабільності як у Європи, так і у США. Так, правила Євросоюзу припускають, що бюджетний дефіцити країн блоку повинен бути нижчим 3 % ВВП, але в більшості країн цей цільовий показник перевищується. За даними Євростату, у 2009 році усереднений показник дефіциту бюджетів країн Єврозони збільшився з 2 % до 6,3 % ВВП. Зокрема, бюджетний дефіцит Ірландії за рік зріс удвічі і становить зараз 14,3 %, у сусідній Великобританії – 11,5 %. Верхня межа державного боргу, формально, теж обмежена критерієм 60 % ВВП. Проте борги деяких країн-членів значно перевищують встановлені норми. Зокрема у 2009 році обсяг державного боргу Італії становить 115,8 % ВВП країни, Греції – 108,1 % ВВП країни [5].

Дане є переконливим доказом того, що бюджетна архітектура європейського регіону неспроможна надалі гарантувати фінансову стійкість країн та забезпечувати належну фінансову підтримку антикризових заходів.

Отже однією із нагальних потреб виступає необхідність скорегувати фінансову політику таким чином, щоб, з одного боку, у короткостроковій перспективі скоротити програми фінансової допомоги і одночасно навантаження на державні фінанси, а стратегічно – розробити нову інфраструктуру щодо контролю над джерелами системного ризику.

Дослідження системного ризику активізувалися на початку 2000-х років, коли почастішали факти негатив-

ного впливу окремих сегментів фінансового ринку на глобальну фінансову систему. Кульмінацією такого впливу стала криза 2008-2009 років, яка почалася з ринку деривативів США та охопила фінансові системи багатьох країн. Системний ризик характеризується як ймовірність порушення функціонування всієї системи через порушення функціонування її окремих частин. Системний ризик визначається кореляцією стану окремих елементів системи та системи у цілому [4, pp. 371–391]. Наприклад, системний ризик в банківському секторі визначається кореляцією між кількістю банкрутств банків в одній країні та в інших країнах регіону, або світу. Системний ризик може мати національний або транснаціональний характер.

Слід зазначити, що у вітчизняній науковій і фаховій літературі системний ризик традиційно трактується інакше – як вплив на окремих суб'єктів змін загальносистемних, макроекономічних показників, таких як інфляція, валютний курс тощо. Але, все ж, подібне до міжнародної традиції тлумачення системного ризику зустрічається у нормативно-правовій базі України. В 2005 році термін "системний ризик" було визначено для платіжних систем як "ризик того, що неспроможність одного з учасників платіжної системи виконати свої зобов'язання або що порушення функціонування самої системи призведе до нездатності інших учасників платіжної системи або фінансових інститутів інших складових фінансової системи виконати свої зобов'язання належним чином"[1]. Хоча дане визначення стосується платіжних систем, по-суті, його можна тлумачити більш широко, і застосовувати для інших сфер фінансової системи.

Дослідження проблеми системного ризику, зокрема у контексті світової фінансової системи, активно проводяться на рівні міжнародних фінансових організацій. Так, Міжнародний валютний фонд двічі на рік публікує "Звіт щодо глобальної фінансової стабільності", перший розділ якого традиційно відведено аналізу системного ризику та факторів, що його визначають. Системний ризик, за методикою МВФ, розглядається як сукупність ключових ризиків у фінансовій системі: ризику ринку, що формується, кредитного ризику, ризику ліквідності, ринкового ризику, макроекономічного ризику. На рис. 1 зображено динаміку системного ризику впродовж 2007–2010 років [3].

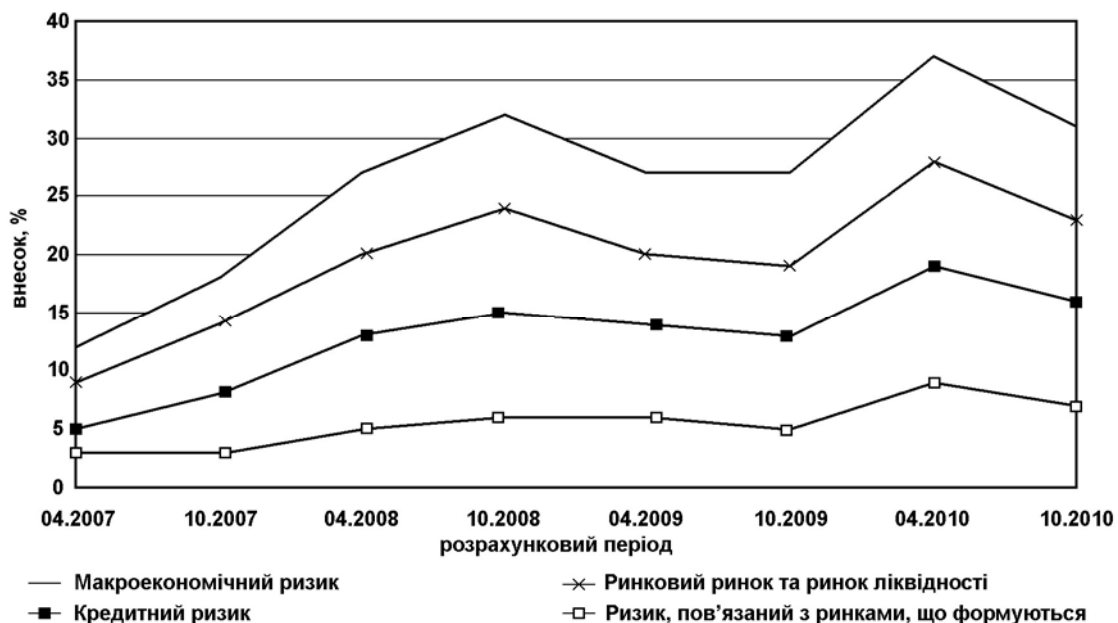

Рис. 1. Динаміка структури глобального системного ризику

Як видно з рисунку, у цілому системний ризик зростає. Більш того, у 2010 році спостерігається друга після кризи хвиля зростання ризиків, при цьому найбільший внесок у системний ризик здійснює кредитний ризик і ризик, пов'язаний з ринками, що формуються.

Підвищення рівня ризиків у країнах з ринками, що формуються певною мірою виступає ціною, яку сплатили ці економіки за стабілізацію національних фінансових і, зокрема, банківських систем. Так, для країн з ринком, що формується, до групи яких належить і Україна, значною проблемою став пошук надійних потоків капіталу для відновлення економічного зростання. За даних обставин, активну участь у подоланні кризи узяли міжнародні фінансові організації – Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, інші багатосторонні установи, програми фінансової допомоги яких полегшали постраждалим країнам адаптуватися до неминучого посилення умов зовнішнього фінансування, пом'якшили коливання рахунку поточних операцій і створили умови для впровадження виваженої економічної політики.

При цьому розширення залучення зовнішньої фінансової допомоги є прийнятним, проте неоднозначним рішенням, оскільки зростаючі витрати на обслуговування державного боргу, врешті-решт, призводять до скорочення темпів зростання. За прогнозом МВФ реальні темпи зростання ВВП в Україні досягнуть докризового рівня не раніше 2014 року. Разом з цим, Україна є другою країною у світі за величиною боргу перед МВФ. За даними МВФ, роком пікових виплат Україні на адресу МВФ стане 2013 рік; наша країна спрямує на виплати фонду 75 % від загального обсягу обслуговування державного зовнішнього боргу. Загалом у 2013 році на обслуговування зовнішнього боргу Україна може направити до 21,3 % ВВП [6]. Такою є обернена сторона медалі фінансової допомоги.

Поряд з цим, суттєвою проблемою для України залишається і зростання кредитного ризику, головним джерелом якого є діяльність банківського сектору.

У табл. 1 наведено дані щодо обсягів кредитів, що не обслуговуються ("поганих" кредитів), у загальних обсягах кредитів банків: Україна має найбільший показник серед країн СНД у 2010 році.

Таблиця 1. Обсяги "поганих" кредитів у загальних обсягах кредитів банків країн СНД (%) [3]

Країни	2007	2008	2009	2010
Вірменія	2,4	4,4	4,8	5,0
Білорусь	1,9	1,7	4,2	4,9
Грузія	0,8	4,1	6,3	7,0
Казахстан	н/д	5,1	21,2	26,9
Молдова	3,7	5,2	16,3	17,3
Україна	13,2	17,4	40,2	41,6
Росія	2,5	3,8	9,7	9,5

Таким чином, необхідність управління системним ризиком у після кризових умовах посилюється, у тому числі і у нашій країні. Потенціал для економічного зростання України слід шукати у розбудові стабільної національної фінансової системи, відновлення довіри до банківського сектору та стимулювання внутрішнього попиту. Дане можливе лише у разі модернізації регуляторної системи відповідно до сучасних тенденцій у сфері фінансової політики. За цих обставин, цінним є дослідження змін у архітектурі найбільш впливових моделей регулювання фінансової системи – європейської та американської (США). Першочерговою ціллю для нової регуляторної інфраструктури цих країн стає не просто контроль за системним ризиком у фінансовій сфері, а упереджений аналіз процесів накопичення ризиків у фінансовій системі, які здатні перетворитися у глобальний системний ризик.

Слід зазначити, що спільна для всіх проблема, що постає в процесі реформування регуляторної інфраструктури фінансового ринку, є протиріччя між короткостроковими і довгостроковими пріоритетами. Так, логічний, на перший погляд, крок щодо скорочення державної підтримки заради фіскальної стабільності та відновлення ринкових механізмів має зворотній негативний ефект. Доведено, що скорочення бюджетних видатків на один відсоток ВВП з лагом у два роки скорочує ВВП на 0,5 відсоткових пункти, а також підвищує рівень безробіття на 0,3 відсоткових пункти [6].

У зв'язку з цим, постає необхідність надати позитивний інформаційний імпульс ринкам для сприйняття факту згорання державних гарантій в умовах посилення ризиків. Європейські ринки є особливо чутливими до згорання антикризової підтримки. Без координованого підходу, щодо скасування підвищених гарантій за вкладми, на глибоко інтегровані ринки Європи очікує спекулятивне переміщення капіталу, у тому числі з розвинутих країн Азії і Америки.

Для вирішення цієї глобальної проблеми, як в країнах Європи, так і у США, запроваджуються перші необхідні реформи системи регулювання та нагляду. Наразі відсутні однозначні позитивні результати цих змін, проте не викликає сумнівів той факт, що каркас майбутньої нової системи фінансової стабільності закладається саме у наш час.

В країнах Європи регулювання ринку фінансових послуг напередодні та під час кризи базувалося на децентралізованій моделі нагляду, ефективність якої у значній мірі залежала від взаємодії національних регуляторів. Разом з цим, невизначеність щодо механізму співпраці та елементів комунікацій сприяли розгортанню кризи у Європі.

За ініціативою Європейської комісії в Євросоюзі створюються дві групи наглядових органів, які стежитимуть за роботою фінансової системи і попереджатимуть про ранні ознаки можливої кризи

Європейська рада з системних ризиків		Європейська система фінансового нагляду	
Центробанки країн-членів ЄС	Регулятори фінансових ринків країн-членів ЄС	Європейські наглядові органи за ринками	Об'єднаний комітет наглядових органів

Рис. 2. Європейська модель регулювання фінансових ринків

Перша група регуляторів – Європейська рада з системних ризиків – сформована з центробанків країн – членів ЄС і регуляторів фінансових ринків. До сфери компетенції регуляторів відноситься загальний моніторинг стану фінансової системи ЄС, вони попереджатимуть Єврокомісію про будь-які, навіть незначні, ознаки, які можуть свідчити про потенційну кризу.

Друга група нагляду – Європейська система фінансового нагляду – складається з європейських наглядових органів у сфері цінних паперів та ринків, банківської справи, страхування та професійних пенсій. А також з Об'єднаного комітету європейських наглядових органів, який координує європейські наглядові органи. Друга група здійснюватиме контроль за виконанням загальноєвропейських банківських правил, а також за впровадженням екстрених антикризових заходів. Крім того, друга група нагляду виступатиме посередником між центральними і місцевими регуляторами.

Метою діяльності Європейської ради з системних ризиків є макропруденційний нагляд за фінансовою системою з метою запобігання/нейтралізації системно

го ризику для фінансової стабільності в ЄС. Загалом, на регуляторний орган покладається відповідальність за "макропруденційний" нагляд на рівні ЄС. Європейська рада з системних ризиків матиме повноваження надсилати попередження та рекомендації країнам-членам, європейським та національним наглядовим органам, зацікавленим європейським інституціям, рекомендації можуть бути як загальними, так і спеціальними. В арсеналі інструментів моніторингу ради – системи раннього попередження, які повинні виявляти навіть незначні ознаки можливої фінансової кризи.

Об'єднаний комітет наглядових органів відіграватиме важливу роль у роботі щодо узагальнення правил нагляду, розробки технічних стандартів, складанні інструкцій та роз'яснень, що стане у нагоді національним властям для прийняття індивідуальних рішень. У разі виникнення розбіжностей в оцінках на національному рівні, комітет повинен врегулювати це питання, враховуючи висновки та інтереси всіх залучених сторін. Загалом, повноваження комітету не виходять за рамки координації, надання рекомендацій та удосконалення законодавства. Місцеві фінансові установи в Європі продовжуватимуть контролюватися національними наглядовими органами. У критичних ситуаціях, умови яких буде визначено окремою угодою, комітет виконуватиме важливу роль щодо координації рішень національних наглядових органів, а також може ухвалювати рішення, які вимагатимуть відповідних дій інспекторів.

Американський фінансовий ринок має вищий потенціал адаптуватися до відсутності державних гарантій завдяки високому рівню капіталізації та наявності різних форм трансформації ризиків, включаючи транскордонні операції. Державна підтримка, у першу чергу, націлена на захист інтересів платників податків, перенесення потенційних втрат на учасників ринку, а також фінансові транснаціональні корпорації, стабілізацію цін на ринках, а також на ринку нерухомості.

На думку Президента і виконавчого директора федерального резервного банку Сент-Луїсу Джеймса Булларда проведення реформ у фінансовій системі потребує врахування двох важливих аспектів. По-перше, фінансові ринки є глобальними, тому необхідна співпраця всіх регуляторів для запобігання кризам, що є складним завданням. По-друге, фінансова система не обмежується лише банківською системою; під час кризи проблеми мають небанківські фінансові установи, інвестиційні банки, страхові компанії, отже, проблеми є значно ширшими. Тому потрібно контролювати увесь фінансовий простір, пройде довгий час доки будуть отримані перші результати таких заходів [2].

У поточному році Конгрес США прийняв пакет заходів з реформування фінансової системи країни, які стали першим кроком на шляху запровадження нової системи упередження майбутніх криз.

Регуляторна інфраструктура США менш централізована, ніж європейська, і буде складатися з шести інститутів.

Рада нагляду за фінансовою стабільністю	
Агенція із захисту споживачів фінансових послуг	
Федеральна корпорація страхування депозитів	
Комісія з цінних паперів	Офіс кредитних рейтингових агентств Інвестиційний дорадчий комітет Офіс інвестиційного адвоката
Комісія з торгівлі товарними ф'ючерсами	
ФРС та її установи	

Рис. 3. Американська регуляторна модель фінансового ринку

Створюється Рада нагляду за фінансовою стабільністю, яка зосередиться на визначенні, моніторингу та вирішенні проблем, пов'язаних із системним ризиком, що створюється великими фінансовими установами, а також їх продуктами та послугами. Рада є уповноваженою надавати рекомендації щодо правил поведінки великих фінансових корпорацій та рекомендувати ФРС заходи щодо переходу до більш жорстких вимог до капіталу, левереджу, ліквідності, управлінню ризиками та інших по-відношенню до всіх або окремих компаній.

Також створюється Агенція із захисту споживачів фінансових послуг, головним завданням якої є захист споживачів від недобросовісних фінансових продуктів та практик, а також інформаційне забезпечення споживачів про фінансові організації та їх послуги.

Окремою новою установою є Федеральна корпорація страхування депозитів, якій надаються повноваження гарантувати борг усіх платоспроможних застрахованих банків та фінансових корпорацій у разі, якщо будуть виконувати визначені умови.

Фондовий ринок, який опинився у епіцентрі кризи, буде регулюватися Комісією з цінних паперів і Комісією з торгівлі товарними ф'ючерсами. Запроваджуються обов'язкові правила реєстрації учасників ринків та їх угод більша частина ф'ючерсів буде торгуватися через централізовані клірингові системи та біржі. Хеджеві фонди, в управлінні яких знаходяться активи понад 100 млн. дол. США, повинні будуть реєструватися в Комісії із цінних паперів і розкривати фінансові дані для цілей моніторингу системного ризику та захисту інвесторів. Очікується, що комісія таким чином сприятиме скороченню нерегульованої, так званої "тіньової" фінансової системи.

У складі Комісії з цінних паперів створюється Офіс кредитних рейтингових агентств для посилення регулювання кредитних рейтингових агентств. Новий Інвестиційний дорадчий комітет виступає радником Комісії з цінних паперів щодо регуляторної практики, а Офіс інвестиційного адвоката при Комісії з цінних паперів визначатиме проблемні сфери у питаннях взаємодії з Комісією.

Важливу роль традиційно відводять ФРС, яка володіє незрівнянно великою з іншими державними установами ресурсною базою. Посилуються повноваження ФРС – Рада керуючих ФРС матиме тепер офіційний обов'язок визначати, вимірювати, моніторити та усувати загрози фінансовій стабільності; створюються нові підрозділи, зокрема, Урядова агенція із звітності матиме право аудиту будь-яких випадків кредитування; вводяться нові посади, наприклад, Віце-президент з питань нагляду, член Ради керуючих, який призначається Президентом і розроблятиме рекомендації щодо нагляду та регулювання Раді, а також кожні півроку звітуватиме перед Конгресом.

Таким чином, спостерігається загальна тенденція щодо впровадження більш централізованих моделей нагляду за фінансовою системою. При цьому національні наглядові органи координуються комітетом або радою, а на національному рівні створюється агенція або комісія з нагляду за системним ризиком. Відмінності ж більше пов'язані з особливостями організації системи регулювання та характеристиками об'єктів нагляду.

Нова регуляторна система характеризується широким охопленням всіх операцій на ринках як тих, що регулювалися традиційно, так і нових. Збільшується глибина нагляду, яка передбачає реєстрацію як учасників ринків, так і угод, які вони укладають, цінних паперів, які випускають та іншої деталізованої інформації. Очевидно, що функціонування таких регуляторів потребує значних фінансових і людських ресурсів, а також досконалої системи аналізу інформації та комунікацій.

Розширення повноважень регуляторів разом із посиленням регуляторних норм вносить додаткові ризики у

фінансову систему – обмежує ринкові механізми, конкуренцію і конфіденційність угод, що стає новим широким простором для зловживань та спекуляцій на ринку фінансових послуг. Залишається вірити у те, що передбачені запобіжні механізми контролю за зловживаннями з боку регулюючих органів будуть працювати належним чином.

Проведення реформування системи регулювання та нагляду у сфері фінансових ринків є надзвичайно актуальним і для України, оскільки системний ризик в нашій країні залишається на високому рівні, про що свідчить динаміка "поганих" кредитів у банківській системі. Потрібні як інституційні, так і нормативні зміни для приве-

дення вітчизняної практики регулювання до сучасних міжнародних стандартів.

1. Постанова Національного банку України "Про затвердження Положення про порядок реєстрації договорів про членство або про участь у міжнародних платіжних системах" від 15.04.2005 № 131. 2. *Bullard, James*. The long and winding road to regulatory reform // *The Regional Economist*. – July, 2010. 3. *Global Financial Stability Report* Washington, DC : International Monetary Fund. – 2002–2010. 4. *Kaufman George G., Scott Kenneth E*. What Is Systemic Risk, and Do Bank Regulators Retard or Contribute to It? // *The Independent Review*. – Winter, 2003. 5. *Monthly Bulletin* ECB – Frankfurt am Main: European Central Bank. – September, 2010. 6. *World Economic Outlook* – Washington, DC : International Monetary Fund. – October, 2010.

Надійшла до редколегії 14.01.11

УДК 336.14

Т. Затонацька, канд. фіз.-мат. наук, доц.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Проаналізовані особливості розвитку державно-приватного партнерства та надані пропозиції щодо впровадження в Україні

Ключові слова: державно-приватне партнерство, інвестиційні проекти, державна підтримка, спільне інвестування.

Проанализированы особенности развития государственно-частного партнерства и предложены предложения относительно внедрения в Украине.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, инвестиционные проекты, государственная поддержка, совместное инвестирование.

The article analyzes the peculiarities of development public-private partnership and gives the propositions about introduction in Ukraine.

Keywords: state-private partnership, investment projects, state support, joint investments.

Упродовж останніх десятиліть почали активно розвиватися нові форми стимулювання національних економік на основі взаємодії державного та приватного секторів економіки для забезпечення соціально-економічного розвитку країн.

Особливої актуальності ця взаємодія набуває в період економічних криз, коли відчутна обмеженість державних фінансових ресурсів.

Державно-приватне партнерство є одним із механізмів зменшення впливу світової фінансової кризи та досягнення бажаного рівня ефективності важливих проектів протягом їх реалізації. Державно-приватне партнерство є досить поширеним у світовій практиці, в Україні інститут державно-приватного партнерства знаходиться на етапі становлення.

Основні напрями сучасної теорії співробітництва держави і приватного сектора розглянуто в працях таких учених, як В.Г. Варнавський, С.Д. Данасарова, Б. Дезілець, А.П. Денисенко, В. Дудін, Є.В. Ковешнікова, М.І. Кулагін, О. Маслюківська, М. Мейер, В.А. Михєєв, К.В. Павлюк, О.М. Полякова, В. Ребок, Е.Р. Уайт, Ю. Шевчук та ін.

Використання капіталу та досвіду приватних компаній є дуже ефективним для побудови та управління об'єктами державної та комунальної власності. Державно-приватне партнерство є одним з найважливіших напрямів удосконалення державної економічної політики, розв'язання інвестиційної проблеми при обмежених бюджетних коштах. Інвестиції в державний сектор інфраструктури розглядаються як важливий засіб підтримки економічної активності під час кризи. Досвід зарубіжних країн, говорить, що державно-приватне партнерство успішно впроваджуються практично в усіх галузях економіки і сферах суспільства. В рамках державно-приватного партнерства реалізуються проекти з будівництва й утримання шкіл, доріг, мостів, громадських місць, лікарень, інфраструктури водопостачання, водовідведення і електропостачання, аеропортів, громадського транспорту.

Зазначимо, що така форма взаємодії як "державно-приватне партнерство" використовується з 1990-х років, на сьогодні, не має єдиної європейської моделі держа-

вно-приватного партнерства. Це пов'язано з тим, що в кожній країні при використанні інструментів державно-приватного партнерства враховуються специфічні національні умови. В одних країнах державно-приватне партнерство – це лише концесія, де надання послуг відбувається відповідно до договору. В інших країнах державно-приватне партнерство може включати будь-який тип аутсорсингу та спільної діяльності між державним та приватним секторами.

На сьогодні, існують різні підходи до визначення державно-приватного партнерства.

Найбільш поширеним є визначення державно-приватного партнерства як такої системи співробітництва, у якій розподіляються ризики між партнерами за принципом кращої спроможності їх нейтралізувати, а також існує узгоджений підхід до поділу винагород.

В роботі [1], державно-приватне партнерство – це система співробітництва приватного сектора, підприємств і організацій бізнесу з державними установами, а також регіональних корпорацій з державними підприємствами, установами, спрямованого на досягнення загальних економічних цілей, на рішення актуальних соціально-економічних задач.

Згідно з визначенням, що пропонує Європейська комісія, державно-приватне партнерство – це передача приватному сектору частини повноважень, відповідальності та ризиків, які пов'язані з реалізацією інвестиційних проектів, що традиційно впроваджувалися чи фінансувалися публічним сектором.

Європейська комісія визначила наступні елементи, що характеризують державно-приватне партнерство: відносно довга тривалість відносин, включаючи співробітництво державного та приватного сектора в різних аспектах запланованого проекту; метод фінансування проекту, частково за рахунок приватного сектора, іноді за допомогою комплексу домовленостей між різними учасниками; участь економічного оператора, який бере участь на різних етапах проекту; розподіл ризиків між державою та приватним сектором.

Зазначимо, що державно-приватне партнерство є складним механізмом, в якому розподілені управлінські